

Tistrup by i begyndelse af 1900'tallet: Fortalt af Magnus Christensen (bødker) 1988

Det er blevet pålagt mig at fortælle lidt om Tistrup by og dens selverhervende indbyggere, fra den tid jeg husker og frem til ca. 65, og der er jo sket en masse i den tid, men det er der jo nogle af Jer, der husker ligeså godt som mig. Så hvis der noget I mener der er forkert, så afbryd mig bare så får vi det diskuteret igennem med det samme.

Inden jeg nu går i gang med Tistrup fra ca. 1905 og til ca. 1965, så er jeg nødt til at bruge nogle oplysninger fra en folketællingsliste fra 1870 over selverhervende i Tistrup sogn.

I 1870 var der i alt 29 selverhervende handlende og håndværk i sognet, og de var fordelt med 3 smede 7 snedkere 2 høkere 2 skræddere, 1 jordemoder 1 møllebygger 3 skomagere

1 pottemager 1 dyrlæge 2 vævere

4 murere 1 bødker 1 tækkemand.

Men de var ikke bosat i Tistrup By ret mange af dem, de var spredt over hele sognet (folketællingsliste 1870).

Nu skal vi lige huske, at Tistrup By er delt i Agerkrog og Tistrup. Agerkrog går op til Torvet og derfra og opad er Tistrup. Det kan derfor godt vildlede, når der f. eks nævnes 1 snedker under Agerkrog og 2 i Tistrup, så det er derfor at de fleste af de forskellige fag er nævnt under Agerkrogs matrikelnr.

1870 var der 33 selverhervende altså fire mere end i 1870 og fordelt omtrent lige sådan.

1890. var de kommet yderligere 4 mere, en bager, en maler, en rebslager og en blikkenslager, og så er der indtil ca. 1900 jævnlige kommet flere tilflyttere, men hvorfor der i 1901 pludselig sker et ryk i antallet, er der ingen rigtig forklaring på.

Men fra 1900 og så frem til 1910 til 15 da havde Tistrup by vel nok den mest jævne fremgang og tilgang af indbyggere og de fleste huse og forretninger er fra den tid.

Senere blev der i mange år bygget et eller to huse om året.

Hvis vi nu begynder med de virksomheder eller håndværk som jeg selv kan huske og starter med benmøllen og tømmerhandelen og bødkerforretning og Den gamle Kro med høkerforretning i den nordlige ende, så har vi det der er i Jernbanegade bortset fra stationen, men den kommer vi til senere.

Hvis vi så begynder i hjørnebygningen med dyrlægebolig og stald, blikkenslager i kælder, købmand, første telefoncentral, manufakturhandel, (tugthusudsalg), cykelforretning, modehandel, bagerforretning og butik, skrædderforretning, (Mikkelsen) senere papir og boghandel, snedkerforretning og butik, manufakturhandel, senere isenkramforretning, (de to sidste forretninger er bygget i 1912) og før den tid var der igen en skrædderforretning (Chr. Nielsen) og barberforretning, derefter en snedker med butik og en manufakturhandel (Clausen), så kom der en malerforretning, hvor der også i sin tid var en urmager og senere galanteri og papirforretning.

Den næste butik var også en forretning med bog og papir og småting (Pagaard), senere uldspinderi (flyttet til Møllegade), trikotageforretning.

Så kommer slagteforretningen, som først var dyrlægebolig (Schmidt), derefter slagter J.P. Sørensen, bagerforretning og skrædderforretning i næste ejendom. Derefter afholdshotellet med kørestald, så er der landbohjemmet og købmandsforretning, (Alkjærsig). Landbohjemmet havde i gavlen indsat en marmorplade med følgende indskrift:

Vi bygge os Huse

vi bygge os Fæste

skønt her vi ere

kun fremmede Gæste.

Gud give os saa

at bygge og bo

og finde den evige ro.

Marmorpladen er efter husets nedbrydning i familien Alkjærsigs besiddelse. I næste ejendom

en skomagerforretning og træskomagerforretning, dernæst en smed og efter et hus en smed mere, og Jens Bendts møllebygger og en købmand, cykelforretning og elektriker, gartner, slagterforretning. Tømmerhandel der hvor nu mekaniker Sigvald Hansens forretning ligger. Lægebolig, tømmerforretning, og som den sidste en blikkenslager på denne side af gaden.

Så begynder vi forfra på den anden Side af gaden med Hotel Tistrup, dengang Kro, senere Højskolehjemmet og nu Hotel Tistrup, og hvor kørestalden lå byggede Hedegaard ejendommen, hvor Varde Bank og Sparekassen havde til huse, hvor nu Pastor Svendsen bor, så kommer urmagerforretningen som nu i år fylder 80 år.

Skomagerforretning, senere trikotage og sæbehus, skrædderforretning og senere sadelmagerforretning, og igen barberforretning, og sidst malerforretning.

Næste hus bygget af Jørgen Hegtmann, hvor hans kone havde fotografforretning. Senere var der maskinforretning og smedeforretning, og sidst skrædderforretning.

Hvor nu Bom bor, var der rebslagerforretning og snedkerforretning, isenkram og trælasthandel. og manufakturhandel. Så er der købmand Buch og Afholdshotellet, som det hed dengang, der var sal og lokaler til forskelligt og pensionat, hvor mange af byens svende spiste og boede. Salen blev jævnligt brugt til f.eks. omrejsende biograf og danseskole og almindeligt bal.

Så var der den gamle brugsforening og sadelmager Knigge, der hvor nu Bjarnes frisørsalon er: Lars Jensens Snedkerforretning, hvor nu Krogs manufakturhandel er. Den nye Varde Banks bygning, hvor der først var skrædderforretning Frøsig.

Så var der slagterforretning og senere cykelforretning og biludlejning (Jeppe Sørensen), og senere møbelforretning og snedkeri. Næste Hus i mange år fotograf og fransk vaskeri. Et hjemmebageri, karetmagerværksted, senere forskellige forretninger. I næste hus var der blikkenslagerforretning, Brosbøl og længere henne igaden en skomager og træskoforretning og en drejer, og til sidst tømmerforretning og cementstøberi.

Mange af de her nævnte håndværkere havde foruden værksted en butik, så hvis vi går dem igennem alle sammen, så kan vi jo nok se at der mangler mange forretninger imod det der var engang, men næsten alle havde de svende og lærlinge.

En tid var der 40 forskellige svende og lærlinge i byen , 4 tømmerforretninger , 4 snedkerforretninger, 4-5 murere, møllebyggeri og smede, de havde jo de fleste af svendene og lærlingene.

En af svendene, som senere blev mester selv i byen, har fortalt mig, at samtlige svende strejkede, så vidt jeg husker i 1902, det meste af en hel sommer for at få 2 øre mere i timen, de fik det, men det var en dyr 2 øre.

Så er der jernbanen, der kom i 1875.

På stationen var der en stationsforstander.

2 assistenter, en elev, en kontorist.

3 Portører og ofte en Ekstraarbejder.

Banearbejderne:

En formand, en næstformand og 4-5 arbejdere.

16 ansatte ved D.S.B.

Men det var jo før Grindstedbanen kom. Dengang kom der jo fragtvogne fra Hejnsvig, Stenderup/Krogager, Ansager, Skovlund, Horne , Kvong og somme tider endda fra Grindsted og fra Gårde, indtil de fik station

Landboerne leverede jo svin hver mandag og tirsdag til stationen, da kunne der sommetider holde en kø af vogne med svin fra rampen på stationen og helt ud til Agerkrog og tilsvarende op ad gaden.

De begyndte allerede tidligt om morgenen, og når det så traf, at godstoget (slæberen) kl. ca. 10 rangerede og slap noget damp ud, så var det næsten i hver uge et spand heste, der stak af, og det var sommetider ret uhyggeligt. Jeg mindes engang, at et par heste, der var blevet så molesteret, måtte skydes.

Det hed sig dengang, at Tistrup og Ølgod var de to stationer, der modtog flest svin i Jylland.

Det havde også den gode side, at der kom mange folk til byen, og at der så blev travlt hos forretningerne og vel ikke mindst på kroen. De, som havde tid og skulle handle, skulle jo have hestene på stald. Og det traf sig jo, at der var en, om ville rafle, det kunne godt tage lidt ekstra tid.

Men de tider hørte jo op, da Grindstedbanen kom. Så blev svineleveringerne mindre, og fragtvognene kom ikke ret ofte.

I mange år var Tistrup en ret livlig by, men så stagnerede det jo en del, således at der ikke var flere muligheder for at etablere sig. Sidst i tyverne begyndte de sløje tider for alle, og siden den tid er der jo forsvundet mange af de forskellige håndværkere og forretninger, fag som slet ikke eksisterer mere.

At der så efterhånden er kommet nye arbejdspladser, som fremstiller helt andre ting og beskæftiger mange folk, kan næste generation fortælle om, om 50 år.